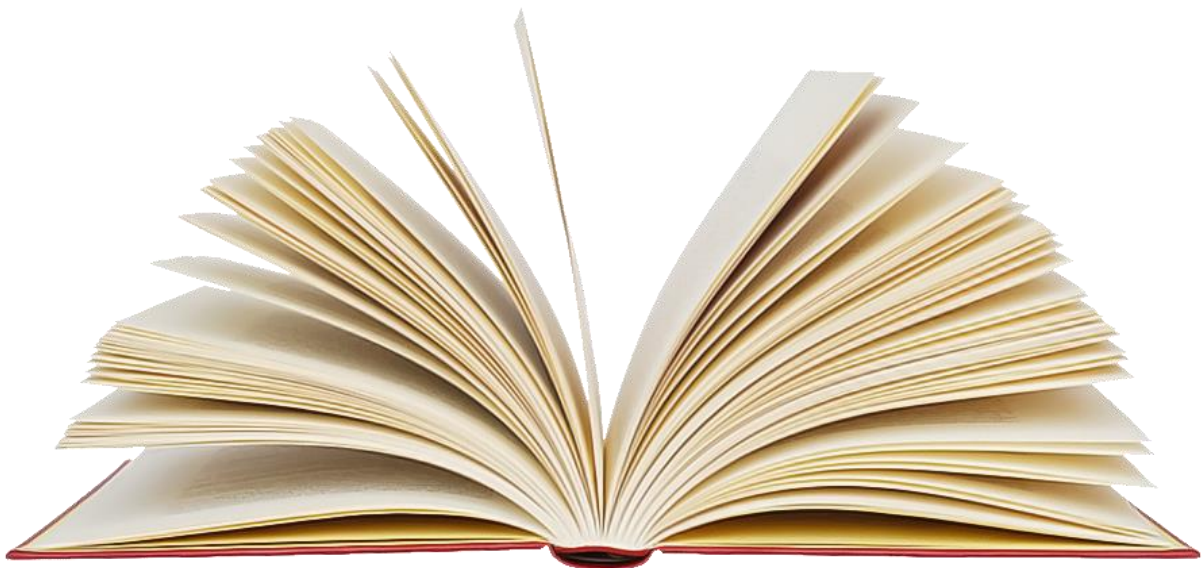

UNIVERSITEIT
GENT

ONDERZOEKSPROJECT BEGRIJPEND LEZEN

INFORMATIEBUNDEL

<http://onderzoeksprojectbegrijpendlezen.weebly.com>

Kim Van Ammel

Doctoraatsstudent vakgroep Onderwijskunde (UGent)

1. WAAROM BEGRIJPEND LEZEN?

Begrijpend lezen is een belangrijke vaardigheid, die aan de basis ligt van succes zowel binnen als buiten de school.

De laatste tijd kan u er niet omheen, de media lopen ervan over, de kranten staan ervan vol. Een krantenkop uit De Morgen (05-12-2017): *“Leesniveau Vlaamse leerlingen in vrije val: niet langer bij wereldtop”*.

Mogelijke redenen voor deze achteruitgang passeerden de revue. Allerlei experts deelden hun mening. En in vele artikels en debatten kwam het **Vlaams onderwijs rond leesvaardigheid daarbij zwaar onder vuur te liggen**. Het ging in de discussie niet enkel over het basisonderwijs, maar ook het secundair onderwijs kwam ter sprake. Uit het eerder gepubliceerde internationaal vergelijkend PISA-onderzoek blijkt immers dat **17,1 % van de 15-jarige leerlingen**¹ niet de noodzakelijke vaardigheden rond begrijpend lezen bezit.

Deze confronterende onderzoeksresultaten doen ons meer dan ooit realiseren dat er problemen zijn en dat leesvaardigheid in ons onderwijs blijvend aandacht behoeft. Daarbij weliswaar rekening houdend met de uitdagingen waar leraren en scholen vandaag voor staan en in de praktijk dagelijks mee kampen. Denken we bijvoorbeeld maar aan de steeds toenemende diversiteit tussen de leerlingen op het vlak van sociale en/of economische achtergrond, thuistaal, leermoeilijkheden ... We weten dan ook dat er in scholen reeds **veel aandacht uitgaat naar taal, taalbevordering en leesvaardigheid**. En dit niet enkel tijdens de lessen Nederlands, maar ook in andere leergebieden en vakken, waarin het interpreteren en studeren van tekstuele informatie vaak centraal staan.

Met de **onderzoeksgroep Taal, leren, innoveren** van de vakgroep Onderwijskunde doen we reeds jaren onderzoek naar de inspanningen die scholen doen in het bevorderen van de leesvaardigheid en de leesmotivatie van hun leerlingen, alsook naar hoe we deze inspanningen nog meer kunnen versterken en effectiever maken voor alle leerlingen, zowel hoog- als laagpresteerders. Eerder onderzoek binnen onze onderzoeksgroep focuste bijvoorbeeld op informatieverwerking en studerend lezen in de eerste graad secundair onderwijs (onderzoeker: Amélie Rogiers). In dit onderzoeksproject willen we hier een vervolg aan stellen met de leeftijdsgroep die daarop volgt. Op die manier streven we ernaar een zo compleet mogelijk beeld te schetsen van het secundair onderwijs rond taal, taalbevordering en leesvaardigheid. Hiermee kunnen we onder andere op een wetenschappelijk gefundeerde manier deelnemen aan het **maatschappelijk debat rond de kwaliteit en effectiviteit van ons lesonderwijs**.

¹ PISA-onderzoek, uitgevoerd door het OECD (<http://www.pisa.ugent.be/nl>)

2. DOEL VAN HET PROJECT

Binnen dit onderzoeksproject willen we samen met leerlingen en hun leerkrachten Nederlands, aardrijkskunde, biologie, geschiedenis en PAV verschillende zaken in kaart brengen, namelijk:

- De leesvaardigheid van leerlingen (begrijpend lezen)
- Het leesstrategiegebruik en de beschikbare receptieve woordenschat van leerlingen
- De leesmotivatie van leerlingen
- De algemene instructiekenmerken op jullie school en de specifieke instructiekenmerken inzake het werken met teksten en het bevorderen van de leesvaardigheid van leerlingen
- De mate waarin leerkrachten zich voldoende voorbereid en bekwaam voelen voor hun taken in het huidige onderwijslandschap en meer specifiek voor het werken met teksten en het bevorderen van de leesvaardigheid van leerlingen (self-efficacy)
- De mate waarin leerkrachten zich betrokken weten bij het beleid op school inzake het bevorderen van leesvaardigheid

We nemen hierbij **het derde jaar** van het secundair onderwijs als uitgangspunt, na het eerdere onderzoek binnen onze onderzoeksgroep dat focust op de leerlingen uit de eerste graad. Klassen uit het **aso, tso en bso** verdienen hierbij onze aandacht.

3. WELKE INSTRUMENTEN GEBRUIKEN WE HIERVOOR?

INSTRUMENTEN VOOR LEERLINGEN

Welke?	- Test begrijpend lezen - Online vragenlijst naar het gebruik van leesstrategieën, hun leesmotivatie en woordenschat
Waar?	- De afname van de test begrijpend lezen kan in een standaard klaslokaal (1 ^e lesuur en eerste helft van het 2 ^e lesuur) - De online vragenlijst dient afgenomen te worden in een computerlokaal op jullie school (tweede helft van het 2 ^e lesuur)
Hoelang?	Maximum 2 uren
Wanneer?	Tussen 23 maart en 4 mei 2018

INSTRUMENTEN VOOR LEERKRACHTEN

Welke?	Online vragenlijst naar de manier van lesgeven, self-efficacy en de betrokkenheid bij het beleid op school rond taal en leesvaardigheid
Waar?	Plaats naar keuze
Hoelang?	Ongeveer 20 minuten
Wanneer?	Tussen 23 maart en 4 mei 2018

4. HOE ZIET DE TIMING VAN DIT ONDERZOEK ERUIT?

Getrainde bachelorstudenten van de Universiteit Gent **komen langs op uw school** om de test en vragenlijst bij de leerlingen af te nemen. Het afnamemoment zal tweemaal tijdens de lessen Nederlands plaatsvinden. Onze voorkeur gaat uit naar **deze data**:

- Vrijdag 23 maart
- Woensdag 18 april
- Vrijdag 20 april (namiddag)
- Woensdag 25 april
- Vrijdag 27 april (namiddag)
- Woensdag 2 mei
- Vrijdag 4 mei (namiddag)

Op afspraak kunnen er eventueel andere momenten vastgelegd worden.

De **leerkrachten** vullen een online vragenlijst in op een **zelf gekozen moment**. De deadline hiervoor is 4 mei. We beogen bevraging van zowel de leerkracht **Nederlands** van deze klassen, als van de leerkrachten **aardrijkskunde, geschiedenis, biologie of PAV**. Leesvaardigheidsonderwijs en het werken met teksten komt doorgaans immers ook buiten de lessen Nederlands aan bod.

5. CONCREET: WAT BETEKENT DEELNEMEN VOOR DE LEERKRACHT?

LEERKRACHTEN	UNIVERSITEIT GENT
NEDERLANDS <ul style="list-style-type: none"> ○ 2 uren vrijmaken ○ Begeleiding tijdens de test- en vragenlijstafname bij de leerlingen ○ De online vragenlijst voor de leerkracht invullen 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Getrainde bachelorstudenten voeren de test- en vragenlijstafnames bij de leerlingen uit ○ Anonieme verwerking van alle gegevens ○ Rapportage van de resultaten: schoolspecifiek feedbackrapport voor elke deelnemende school en een algemeen onderzoeksrapport
AARDRIJKSKUNDE, GESCHIEDENIS, BIOLOGIE EN/OF PAV <ul style="list-style-type: none"> ○ De online vragenlijst voor de leerkracht invullen 	

6. WELKE VOORDELEN BIEDT DIT PROJECT?

- ✓ U draagt uw steentje bij aan het onderwijs rond begrijpend lezen van een toekomstige generatie leerlingen.
- ✓ U zorgt mee voor wetenschappelijke ondersteuning van het huidige debat rond begrijpend lezen.
- ✓ U ontvangt de onderzoeksresultaten, die kunnen dienen als een reflectietool voor de betrokken leerkrachten en leerlingen.
- ✓ Uw leerlingen maken kennis met wetenschappelijk onderzoek.

7. RAPPORTAGE VAN DE BEVINDINGEN

Na het afnemen van de laatste vragenlijsten/testen in mei, start de analyse van de onderzoeksresultaten. We streven ernaar om vanaf **september 2018** onze eerste onderzoeksbevindingen beschikbaar te stellen voor iedereen die dit wenst.

8. CONTACTGEGEVENS

Kim Van Ammel (doctoraatsstudent), Prof. dr. Hilde Van Keer (promotor) en dr. Koen Aesaert (copromotor)

Adres	Universiteit Gent – vakgroep Onderwijskunde Henri Dunantlaan 2, 9000 Gent
E-mail	Kim.VanAmmel@UGent.be
Telefoon	+32 (0)9 264 86 74
Website	https://onderzoeksprojectbegrijpendlezen.weebly.com/ http://www.onderwijskunde.ugent.be/user.php?u=kvammel www.taallereninnovieren.ugent.be

9. HOE INSCHRIJVEN?

Inschrijven kan via deze website: <https://onderzoeksprojectbegrijpendlezen.weebly.com/>
Deze website vat de belangrijkste informatie samen en bevat een pagina waarop u zich kan inschrijven. U vult hiervoor een **registratieformulier** in.

Wij kijken alvast uit naar een vruchtbare en wederzijdse samenwerking!

Kim Van Ammel
Doctoraatstudent vakgroep Onderwijskunde (UGent)